

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

226. An Princeps laicus possit imponere pœnas, ne matrimonia inter consanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice dispensatione? Et an circa accessorium matrimonij possit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

detrimentum libertatis Ecclesiasticae, vt norant communiter Doctores, tans Theologi, quam Iurifconsulti: sed hoc accideret in casu nostro: ergo, &c.

RESOL. CCXXIV.

An Princeps secularis possit ferre aliquam legem aduersus filios contra iustam parentum voluntatem nubentes? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 105. alias 104.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra in fine Ref. 226. & 243. §. 3. ante mediū, & signanter. §. 11.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docent non pauci Iurifconsulti; & inter Theologos illam docet Molina de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 176. a num. 24. & Rebell. de obligat. iustit. part. 2. quest. 14. sect. 3. quos nouissimè sequitur Pontius de Sac. matr. lib. 2. cap. 1. §. 3. num. 29. & ex Iuristis neotericis Cancr. lib. 3. var. cap. 1. n. 4. & Anguiano in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 13. num. 15. & 30.

2. Sed meritò supradictā sententiā non admittit Belletus in diuis. cler. p. 1. tit. de exemptionib. cleric. à statut. sacrl. §. 5. n. 43. qui citat 8. Doctores, quibus ego addo ex Theologis Sanchez de matr. 10. 1. lib. 4. disp. 25. n. 2. & Vasquez in 3. p. tom. 4. disp. 4. de matr. cap. 2. num. 24. Dicendum est igitur, supradictas leges esse contra immunitatem Ecclesiasticam; & licet filij non bene agant, si nubant sine parentum licentia, atamen non est ferenda lex, quæ eos exheredari à parentibus permittat, si velint; & hoc etiam si supradicti filij indigne nubent, obseruat Sanch. num. 3. Vide citatos Doctores. Et ratio est: quia ius canonicum omninodā in matrimonio libertatem poscit: & idè reiecit pœnam in sponsalibus positam, cap. gemma de sponsalib. Sed propter pœnam exheredationis, vel aliam valde minuitur dicta libertas. Ergo dictæ leges erunt cōtra ius canonicum, & sunt ab illo correctæ. Et idè Valerus in diff. vtriusque fori, verb. matr. diff. 1. num. 2. & seq. supradictas leges, tanquam improbas, in foro conscientie damnat, & reprobat, sicut etiam damnarunt Doctores, quos citat Molinus de ritu nupt. lib. 2. diff. 7. num. 57. Nec obstat contra supradicta, lex quædam, quæ obseruatur in Regno Cathalonie: nam hoc pertinet ad factum; & in Regno illo leges conduntur in Comitibus generalibus, non solum à laicis, sed etiam ab Episcopis, & aliis Ecclesiasticis. Ergo, vt ait Molinus vbi supra, iustificatur supradictæ leges ex scientia, & tolerantia Romani Pontificis. Sed de hac scientia, & tolerantia dictum est supra: ad alia igitur procedamus.

Sup. hoc supra in Ref. præterita in fine §. 1.

RESOL. CCXXV.

An statutum disponens mulierem extra territorium nubentem cum sua familia priuandam fore hereditate, est ei sit quaesita, sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 57. alias 56.

Sup. hoc supra in Ref. 223. §. 2. ante mediū, verū, vnde statutu.

§. 1. Si in hoc Siciliae Regno tale statutum adesset, non pauci illud frangerent. Sed ad rem. Multi hoc statutum valere opinati sunt: & ita docet Baldus in leg. si matre. C. de suis, & legit. her. idem Baldus lib. 1. cons. 357. & in cap. consului. num. 6. de offic. deleg. Socius, & Iason in l. 1. §. veteres. ff. de acquir. possess. Alexander lib. 2. cons. 251. num. 2. Ruinus lib. 3. cons. 49. & alij. Et ratio est: quia huiusmodi statuta facta sunt in bonum Reipublicæ, ad eam replendam liberis, & vt etiam plures sint in ea, qui gabellas soluant, & onera sustineant. Sed contrariam sententiam omninò amplectendam esse puto: quia matrimonia libera

esse debent ab omni coactione, ex leg. Titia ff. de verborum oblig. Vnde & in terminis huius questionis non valere similia statuta, etiam si colorem quandam publicæ utilitatis præferant, docet Panormitanus in cap. 1. de spons. Decius post Felinum in cap. Ecclesia S. Maria num. 36. de condit. & hanc opinionem communem esse testatur Gabriel lib. 2. cons. 12. num. 9. & illam nouissimè docuit Molina de ritu nuptiarum, lib. 2. differ. 7. num. 26. & post illum Barbosa in collectan. tom. 2. lib. 4. tit. 1. cap. 1. num. 7.

RESOL. CCXXVI.

An Princeps laicus possit imponere pœnas, ne matrimonia inter consanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam imperata à Pontifice dispensatione? Et an circa accessorium matrimonij possit Princeps secularis leges ferre, aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus sine parentum consensu? Et insertur, quod iudices laici possunt pœnas imponere contra non obseruantes dies festos; Verum si Episcopus dederit licentiam alicui laborandi in die festo, non possunt propterea iudices laici illum punire, vt transgressorem festorum, stante dicta licentia Episcopi? Ex part. 1. tract. 1. Refol. 17.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Cutellius in Cod. leg. Sicul. ad legem Federic. cap. 83. not. 88. num. 2.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, vt patet ex Decreto Concil. Tridentini, sess. 24. c. 9. de reform. matrimon. in quo sub anathemate interdicitur Principibus secularibus ne directè, vel indirectè matrimonij libertatem impediunt. Sed quis non videt quòd per supradictas pœnas impediretur matrimonij libertas, nam contrahentes non valentes ex perpetrate solutione pœnas à iudice laico impostas, & per Cutellium adduc obligantes, etiam post obtentam dispensationem à Pontifice; vtique retraherentur ab inuendo matrimonio, ergo, &c. Deinde matrimonium initum post obtentam dispensationem à Pontifice inter consanguineos esse licitum, quomodo igitur potest puniri per iudicem laicum, etenim pœna non est danda sine culpa, Confirmantur hæc omnia ex doctrina, quam assertit Barbosa in Collectan. Doctor, ad Concil. Triad. sess. 25. de Regul. cap. 12. num. 11. vbi docet quòd iudices laici possunt pœnas imponere cōtra non obseruantes dies festos; verum si Episcopus dederit licentiam alicui laboranti in die festo, non possunt propterea dicti iudices laici illum punire, vt transgressorem festorum, stante licentia obtenta ab Episcopo, & ita ait fuisse decisum à sacra Congregatione die 9. Nouembris 1619. Facit etiam pro hac sententia doctrina Basilij Pontij de matrimon. lib. 6. cap. 2. num. 4. vbi docet, neque circa accessorium matrimonij posse principem secularem, ex defectu potestatis leges ferre, si eo accessorio impeditur principale; & licet postea Pontius addat leges laicorum, quæ pœnis constitutis adiungant prohibitiones Ecclesiasticas circa matrimonium esse validas, tamen hoc intelligendum est, vt diximus, si adhuc persistant Ecclesiasticæ prohibitiones, sed in casu, de quo amplius non adest prohibitio Ecclesiastica, ergo, &c. Et idè ex his docet Bellettus in diquis. Cler. part. 1. tit. de exempt. Cler. à stat. seculari, §. 4. num. 47. quod vim legum non habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu, nam etsi Princeps eas tulerit ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent

Sup. hoc supra in Ref. 312.

Sup. hoc eodem Pontio supra in Ref. 227. §. vlt. & infra in Ref. 244. §. 4.

Sup. hoc supra in Ref. 223. & 224. & infra in Ref. 244. §. 4.

De Immun. Eccl. Resol. CCXXVII. & c. 215

tamen habent vim, cum id spectet ad Summum Pontificem laici enim, ut dictum est, nihil possunt statuere quod matrimonij liberum consensum impediatur, etiam circa accidentia ipsi matrimonio.

RESOL. CCXXVII.

An laicus sit index competens, quando agitur de possessorio matrimonij? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 56. alias 55.

§. 1. **A**gitur de possessorio, v. g. inter virum, & uxorem; & vir innititur possessione adversus mulierem, quæ propria autoritate diuertit, vel è contra queritur, an Index laicus sit competens in hoc casu? Affirmatiuam sententiam ex neotericis Iurifconsultis docet Thefaurus *decis. 117.* & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur. Sed male, & contra iurisdictionem Ecclesiasticam: nam matrimonialis possessoria admixtam habet causam spiritualitatis simul, & titulû: & Index laicus certum est, quod potest cognoscere de possessoriis rerum Ecclesiasticarum, quando per titulum iustificari debent: vnde possessoriij causa mixtam habens causam spiritualitatis, ad solos Iudices Ecclesiasticos pertinet. Et ita in terminis hæc omnia probat nouissimè Franciscus Molinus *tract. de ritu nupt. lib. 2. differ. 10. n. 19.* & seq. Ad illum, & non pigebit.

RESOL. CCXXVIII.

An Index Ecclesiasticus sit competens in causis Sponsalium?
Et quid, si iuramento firmata sint, vel an saltem sint missi fori? Ex part. 1. tr. 2. Ref. 131. alias 130.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè. Ita docet Marius Antoninus Maceratenis *lib. 1. resol. 79. n. 8.* Reginaldus *in praxi. tom. 2. lib. 31. cap. 36. num. 268.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 69. num. 19.* Vnde secundum Marium Antonium, *vbi supra*, non sunt audiendi; Glossa *in cap. non est. in ver. uxores*, & ibi Abbas *num. 3. & 6. de sponsal.* Couarruias *de spons. part. 2. cap. 7. num. 3.* & alij afferentes, Iudicem sæcularem posse compellere partes, ad obseruanda sponsalia: sed Sanchez *loc. cit. disp. 29. n. 9.* docet, Iudicem vtriusque fori competentem esse ad sponsaliorum coactionem dummodo de ipsorum valore nihil agatur: Quo casu, solus Index Ecclesiasticus est competens. Sed, dum sponsalia certa sunt, potest Index sæcularis, ut dictum est, ad ea compellere, licet iuramento firmata sint. Vide Abbatem *in cap. ex literis. el. 2. de sponsal. n. 4.* Rosellam *ver. sponsalia. n. 3.* Brunclum *de sponsal. concl. 16. n. 6.* & alios.

RESOL. CCXXIX.

Ad quem iudicem spectat spiritualem, vel sacularem, pendente lite super matrimonio, vel in sponsalitijs, sequestrare puellam, causa explorandi voluntatem? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 132. alias 131.

§. 1. **A**d Iudicem tantum Ecclesiasticum, hoc spectare, tradunt communiter Doctores *ex cap. cum locum de spons.* Et ita hæc sententiam docet Gen tensis *in prax. cap. 14.* Ragucius *in lucerna Paro. de eborum. de matr. 9. 96. & 128.* Vide etiam Gutierrez *de matr. ca. 37.* & idèd cum ad Episcopum spectet, iudicare de libertate consensus puellæ, poterit etiam iudicare de loco tuto, per quem peruenitur ad dictam libertatem consensus, ex regula *1. ad rem mobilem. l. ad legatum ff. de procur. vnde non valebit, laico Iudici le offerre velle tradere puellam in loco, vbi vult ipse Index Ecclesiasticus.* Et si internenerit casus, ut ad tollendam suspensionem coactionis necesse sit extra ciuitatem puellam extrahi, tunc equidem ipsa sponsa ex autoritate Iudicis Ecclesiastici adducatur. Casus autem esse potest, si timeatur presentia Principis, vel alicuius potentis; & ita in facti contingentia euenisse Mediolani testatur Riccius *in praxi tom. 1. resol. 216. n. 3.* & notantur etiam Genuensis *vbi sup. cap. 17. n. 4.* & Ragucius *9. 128. n. 2.*

Ref. & infra in Ref. 341 per tot.

RESOL. CCXXX.

De sequestrando Nouitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonij, ut eorum voluntas cognoscatur.
Et docetur potestatem sacularem non posse cogere Religionem ad ita exponendum Nouitium, depositandum, vè nisi illis ex parte Religionis vis fieret manifesta, & extra hunc casum iudices saculares, si id tentarent, grauissime peccarent, & excommunicationem Trident. Sess. 25. c. 18. de Regul. ipso facto impositam incurrerent.
Et quid est dicendum, si id ex auctoritate Ecclesiastica Summi Pontificis, vel Nuntij Apostolici fiat?
Et quid de secundo casu, an Index sacularis possit se introuidere, & sequestrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias, &c? Ex part. 1. tract. 3. & Misc. 3. Refol. 20.

§. 1. **Q**uoad primum assero cum Fagundez *in De-calog. tom. 2. lib. 3. cap. 31. num. 11.* dupliciter posse extrahi nouitium à Religione.

1. Primum à potestate publica ad instantiam consanguineorum, vel parentum, & tunc deponitur, seu depositatur nouitius in aliqua Religiosorum domo, vel sacularis magnæ virtutis, & confidentiæ, ut examinetur de voluntate, & vocatione, ad quod examen Nouitius non accedit spontè, & voluntariè sed ex imperio potestatis publicæ; voluntariè enim, & spontè ipse poterit Religionem deserere, si voluerit; ad id enim nouitatus tempus statutum est, ut videat an sibi Religio contineatur; & ut Religio experimentum faciat an ille sibi sit utilis. In hoc ergo examine duo sunt communiter recepta.

2. Verum est, Potestatem sacularem non posse cogere Religionem ad ita exponendum nouitium, depositandum, nisi illi ex parte Religionis vis fieret manifesta, & verò si extra hunc casum ministri saculares id tentarent, grauissimè peccarent, & vim inferrent Religioni vsurpando iurisdictionem Ecclesiasticam, inpendiendoque iniuste nouitium, vel exponendo illum sine causa iusta, & legitima periculo perdendi Religionem, & excommunicationem Concilij Tridentini *Sess. 25. cap. 18. de Regularibus* ipso facto impositam iis, qui sine iusta causa personam aliquam retrahunt à Religione incurrunt, si fuerit femina, non masculina ipsa persona, quæ extrahitur, vel tali periculo exponitur, de qua re supra egimus, *num. 7.*

3. Alterum est quando id fit ex auctoritate Ecclesiastica Summi Pontificis vel Nuntij Apostolici, & tunc ut licitè fiat, debere dari, & præcedere sufficientem causam ab ipso prius examinatam, & approbatam, v. g. si ei prius constet ingressum non fuisse legitimum ex aliquo defectu, vel nouitium fuisse deceptum, aut leuiter motum; probatio verò huius causæ incumbit parentibus nouitij, vel alijs, qui illius egressum requirunt, vnde si fiat sine causa